

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K., za pol leta 2 K. in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K., za drugo izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Slovenska kmetijska šola.

Dolgo smo čakali in se bali, da ne bo nič. Toda tokrat je deželni odbor tudi nasproti Slovincem storil svojo dolžnost. Gotovo še mu ni iz spomina odločen nastop slovenskih poslancev v deželnem zboru, ko so z obstrukcijo opomnili Nemce, kako se Spodnji Štajer zanemarija, in pa dejstvo, da je s tem krepkim nastopom deželnih poslancev soglašalo vse naše neodvisno slovensko ljudstvo. Naši poslanci so opustili obstrukcijo še le takrat, ko se jim je obljubila vsaj ustanovitev slovenske kmetijske šole na Spodnjem Štajerskem. Gospodje Nemci so držali besedo. Požurili so se ter poiskali že prostor za šolo in sestavili glavni načrt za notranjo ureditev šole.

Kar se tiče prostora, priporoča deželni odbor Sv. Jurij ob južni železnici in sicer Pisančevo posestvo ob cesti iz Sv. Jurija na Grobelno. Naš list je že koj v začetku izrekel mnenje, da bi Sv. Jurij bil izmed najbolj primernih krajev za slovensko kmetijsko šolo. Glede posestva samega pa ne moremo izreči nobene sodbe, to je stvar in naloga strokovnjakov.

Bolj zanima nas notranja ureditev šole. V poročilu deželnega odbora na deželni zbor čitamo o tem predmetu:

„Deželni odbor je mnenja, naj se v začetku ustanovi kmetijska specialna šola, to se pravi, za posebne panoge kmetijstva in sicer enoletna oziroma desetmesečna, če se odštejejo počitnice učiteljev. Šola bi bila samo za moške; vendar bi se tudi priredili za deklice poučni tečaji o gospodinjstvu, ki bi naj trajali štiri do šest tednov. Ti tečaji so se posebno dobro obnesli v Grabnerhofu in so bili zelo priljubljeni.

Glavni predmeti na kmetijski šoli bi bili: govedoreja, mlekarstvo, obdelovanje travnikov in sadjarstvo, manj natanko bi se naj poučevalo poljedelstvo in perutninarstvo, v slučaju potrebe bi se tudi predavalo o hmeljarstvu. Poučevalo bi se naj bolj praktično in bi se naj teoretično poučevanje le na najpotrebnejše omejilo.

Za šolo bi se naj nakupilo skupaj višee zemljišče z dobro, rodovitno zemljo, na kateri uspevajo vsi spodnještajerski poljski pridelki, izvzemši trte. Posebno pa naj bo zemljišče sposobno za travnike, ki bi dali krme za 20 krav in temu stanju primerno število telet, dva do tri konje in primerno število svinj. Naj bi se sezidalo poslopje, v katerem ima prostor 20 do 25 učencev, stanovanje za ravnatelja in enega učitelja. K temu še pridejo praktični, kmetijskim razmeram prikladni hlevi za različno živino.“

To so glavna določila glede bodoče slovenske kmetijske šole. Ako komu kaj ne ugaja, sedaj še je čas, da pove svoje želje, sedaj se bo še na nje lahko oziralo, ako so upoštevanja vredni. Radovoljno odpiramo vsled tega vsakemu predale našega lista. Glede notranje ureditve bodo sicer različna mnenja, toda glavno je, da se je storil vsaj prvi korak do uresničenja stare naše želje, namreč, da se ustanovi na Spodnjem Štajerskem slovenska kmetijska šola.

Upor na Ruskem.

V ruskem ljudstvu po mestih tli nenasljivo sovraštvo proti sedanjemu načinu vladanja. Car in njegovo uradništvo po državi ima vso oblast v rokah, ljudstvo pa nima nobenih pravic. Samoumevno, da omikan človek želi odločevati v vseh zadevah, ki se tičejo

njegove osebe in njegovih razmer, da želi imeti nekoliko istih pravic sam, katere imajo sedaj le car in uradništvo. V mestih je na Ruskem najbolj izobraženo ljudstvo, za to se vršijo vsi nemiri za ustavo ravno po mestih. Ustava se imenuje namreč ista postava, po kateri je v državi razdeljena vlada med vladarjem in med ljudstvom. Država, v kateri imajo tako postavo, se imenuje ustavna država. V Rusiji se torej bije sedaj boj za ustavo!

Kako si hoče rusko meščanstvo izvajati ustavo? Načrt njihov je ta: Železnice ne smejo več voziti, uslužbenci morajo toraj delo ustaviti. Sodnije, pošte, brzojavni in drugi javni uradi ne smejo več poslovati, tovarne ne delati, živila se ne prevažati, zdravniki ne zdraviti, lekarnarji ne dajati zdravil itd. Vsled tega mora nastati v državi nered, nezadovoljnost, glad, pomankanje mnogih živil itd. itd. in posledek vsega bo: Vsi ljudje bodo pritiskali na carja in višje uradnike, da se da ljudstvu ustava. In po tem načrtu se je v Rusiji sedaj delalo. Zadnja poročila pravijo, da se je uspeh že dosegel in da je car res že dovolil ustavo. V naslednjem naj slede nekatera posamezna poročila o nemirih.

Železničarji ustavili delo.

Železničarska stavka se širi po celi državi. Tudi uslužbenci transbajkalske, finske in srednje azijske železnice so ustavili delo. Ves železniški, brzojavni in telefonski promet z inozemstvom je pretrgan. Revolucijsko gibanje se je razširilo tudi v Sibiriji. Uporni delavci so sklenili, da se oborožijo ter proglasijo Rusijo za demokratično republiko.

V Petrogradu.

Vse banke in trgovine so zaprte. Cene

LISTEK.

Vrnitev.

Mrzla jesenska sapa je brila preko doline; nad malim češkim trgom so viseli težki, sivi oblaki, ki so pretili z dežjem.

Navzlic slabemu vremenu si je dal neki domačin opravka na vrta tik hiše ob vhodni v trg.

Raztrgan rokodelski pomočnik, ki je počasi stopal proti trgu, se je takoj ustavil, ko je zagledal moža in se oprl na ograjo.

„Hej, ali je to trg T.“

„Da!“ — je odgovoril oni, ne da bi dvignil glavo.

„Ali se dobi tukaj kako ceno prenočišče?“

„Ne; vsaj kolikor jaz vem“, — je zagnal zopet domačin nejevoljno, ne da bi se sklonil pokonec.

„Ali ste vi tukaj domačin?“ — je zopet vprašal slabo oblečen popotnik in suho zakašljaj.

Na to vprašanje je mož v vrtu samo nekaj nerazločnega zamrmral, češ, kaj tega capina to briga. Toda došlec je kazal vstrajnost.

„Hej, ali ne veste, če stanuje v tem mestu še kdo od mizarja Trohe obitelji.“

Tujec je zopet suho zakašljaj. Videlo se mu je, da je bolan.

„Kaj pa hočete od teh“, — je vprašal delavec na vrtu.

„O, nič; samo tako vprašam, nekoč sem delal z nekim Troho, s Tonetom Troho, v delavnici na Bavarskem.“

„A, tako, tako! S Tonetom, s Tonetom Troho? Hm, ko sem bil še mlad, so imeli Trohovi mizarstvo delavnico in hišo v Dolgi ulici, takoj na vogalu ob glavni cesti. Tone je odšel na tuje, o, bo, bo . . . že kakih 30 let. Nikdar se ni več čulo o njem poslej. Stari Troha je umrl, ona je zbolela . . . propadati je začelo, hišo so morali prodati, no, in tako, kakor navadno . . . Trohovka je sedaj že nad deset let v trški ubožnici . . . in vsakega tujca, ki dojde v trg, izprašuje o svojem Tonetu.“

„Hvala!“ — je dejal tujec malomarno, dvignil roko do krajevca ob klobuku in šel počasi naprej proti trgu. Zagnal ga je zopet hud kašelj. Domačin se je zvedavo ozrl za njim.

Moten, truden pogled ubožno oblečenega popotnika se je nekoliko zjasnil, ko je došel v sredo trga. Postal je malo in se parkrat ozrl okrog. Nekoliko razburjen je bil in vselej, kedar je prestavil palico, se mu je roka stresla.

Na ena vrata je potrkal. Odprla mu jih je mlada služkinja.

„Ubog popotnik prosi miloščine . . .“

Lop — in vrata so se mu pred nosom zaprla.

Poskusil je srečo pri drugi hiši. Tu je pozvonil. K večnim vratom je došla gospa v srednji dobi. Ko pa je zagledala ubožno postavo skozi steklo v oknu, je naglo pokazala hrbet.

Tako ali samo malo drugače se mu je zgodilo še pri par drugih hišah. Potem ni več poskušal svoje sreče. Neka nejevolja in srd sta mu obsenčila razorani obraz.

Konečno je došel do Trohove hiše. Okna in vrata so bila na novo prebarvana s svetlo zeleno barvo. Na hiši pa je blestel nov napis: Vaclav Novak, mizar.

Popotnika je obšla neka čudna gujev. Obraz mu je še bolj pobledel, žile na čelu so mu zabrekli.

„Tako je torej . . . oni je imel vendar le prav, ko je trdil, da je vse v drugih rokah . . .“

Skozi okno je videl v sobi druge ljudi . . . drugega ni videl ničesar, samo v žlezcju je čutil glad, skozi raztrgano obleko pa mrz.

Nekaj trenatkov je bil miren, a v hipu ga je obšlo nekaj, kakor blaznost, pobral je

živlom strašno naraščajo. Podraženje že znaša 80%. Tudi se je več sto državnih uradnikov v finančnem ministrstvu in v ministrstvu notranjih zadev pridružilo štrajku. Neki odlični državnik je izjavil, da se je bolj bati napada množice na vojaštvo, kakor vojaštva na množico. Revolucionarji so bogato preskrbljeni z orožjem in bombami. Uradniki ministrstev so zbežali, ker se boje dinamičnih napadov na ministrsko palačo.

V Moskvi.

Vse politične stranke so sklenile, da se združijo, si izvolijo svojo vlado ter nastopajo samostojno. Električna podjetja mirujejo. Vse monopolske žganiarne so zaprte. Revolucionarji so si izvolili odbor, ki pravzaprav vlada v mestu. Mestne oblasti so naprosile Viteja, naj s temeljitimi spremembami naredi zopet red.

V pokrajinskih mestih.

Vsa večja pokrajinska mesta so v rokah revolucionarjev. V Harkovu in Saratovu vladata posebni revolucionarski odbori. Izdalo se je geslo, da drugače ni rešitve, kakor da se car odpove prestolu. V Harkovu se je vojaštvo pridružilo revoluciji. — V Revalu je brezvladje. Revolucionarji so uničili elektriko in plinarno ter so po temnih ulicah pravcate bitke. Mestno gledališče je zgorelo. — V Varšavi morajo biti kavarne že ob 5. popoldne zaprte. Nad mestom je proglašeno malo vojno stanje. — V Kijevu so pri kolodvoru nastavljeni nabiti topovi proti mestu. — V Odesi štrajkajo vsi učenci in učenke srednjih šol ter hodijo v velikih procesijah po mestu s klici: "Proč z absolutizmom! Živela revolucija!" Med Petrogradom in Moskvo je pretrgan brzojavni promet.

Ustava se dovoli.

Ruski car je sprejel kakor se poroča iz Londona, ustavni načrt. Dal je narodni zbornici postavodajalno moč. Vite je imenovan za ministrskega predsednika. Vsi slojevi naroda imajo volilno pravico. Preki sod je povsod odpravljen. Tozadevni carjev oglas je že izšel. Mir se polagoma vrača.

Politični ogled.

Na Kranjskem so začeli liberalci zanašati strankarsko politiko celo v sodno dvorano. Pri neki obravnavi v Ljubljani je predsednik Polec dal liberalnemu zagovorniku največjo prostost za napade na nasprotno stranko, odvetnikoma dr. Šusteršiču in dr. Švajcercu pa je delal vedno ovire. Pripustil je tudi napade na neudeležene osebe. Sodna

dvorana bi morala biti presveta za strankarske boje.

Sloga na Kranjskem? Pri otvoritvi velikanskega, dovršeno novodobno urejenega hotela "Union" je izgovoril liberalni župan ljubljanski Ivan Hribar v nagovoru tudi te-le besede: "Kakor sta se danes našli tu dve slovenski stranki v slogi, tako naj bi iz današnjega primera nastala sčasoma drugod sloga." (Gromovito odobravanje.) Hitro po teh besedah se je vzdignil vodja katoliško-narodne stranke dr. Ivan Šusteršič ter izjavil: "Nisem imel namena danes govoriti in mislil sem, da ne bo prilike, da bi jaz poprijel za besedo. Blage in resnične besede g. ljubljanskega župana pa so me napotile, da sem se tudi jaz oglašil k besedi. Politični nasprotniki smo, a politični nasprotniki sedimo pri mizi in vsi se veselimo svojega dela. Radujemo se izvršenega krasnega dejanja. In vprašam vas: ali ne bi moglo biti vedno tako, da bi se vsakega dejanja mogli veseliti vsi, kiljubimo domovino, ne vprašujoč, kdo je dejanje izvršil? Tu ne veljajo politična nasprotstva, vsi se radujemo nad tem, kar je domovini v blagor in napredek. Če je gospod župan ljubljanski proslavljal modernost te stavbe, se pa mi veselimo modernega župana in če smo tudi politični nasprotniki, pogum imamo in resnicoljubnost, da vse zasluge tega župana odkritosrečno pripoznavamo. G. župan je omenjal idealne podobe sloge: kakor kaže ta dvorana danes prvokrat podoba sloge, da bi se iz te sloge izcimila tudi druga sloga. Kateri resnični prijatelj domovine, katerega srce bije za toliko let teptano slovensko zemljo, katerega srce ne hrepeni po slogi, katero je omenjal velečenjeni naš prvi meščan gosp. župan? Dvigam čašo, da bi se uresničila blaga želja g. župana, izrečena ravnokar v naši sredi, in napijam g. županu kot modernemu županu moderne ljubljene Ljubljane! Te besede so izvabile nepopisno navdušenje. Vse je hitelo h govorniku in g. županu, napijajoč obema. Prepričani smo, da bodo sedaj utihnili isti čeprav redki glasovi na Štajerskem, ki so trdili, da je tudi dr. Šusteršič nasproten slogi na Kranjskem. Kdor dela za narod in ne živi samo od zaničanja, bo v dr. Šusteršiču našel vedno svojega prijatelja in pravičnega cenjevalca.

Liberalci proti krščanskemu zakonu. Iz Prage poročajo, da so v zadnji seji ondote odvetniške zbornice sklenili, delovati za spremembo zakona. V tej seji se je že predložil popoln načrt resolucije, ki so ga člani zborničnega odbora soglasno odobrili in bo prišel na dnevni red prihodnjega rednega obnega

zboru. Resolucija predlaga sledeče: Sprememba zakonskega prava se ne sme odlašati do spremembe celega državlanskega zakonika. Sprememba naj se izvrši na sledečem temelju: Zakon naj bo za vse državljane brez razlike veroizpovedanja enak. Zakon naj bo prost vseh cerkvenih vplivov. Uvesti se mora prisiljen posveten zakon. Lahko se pa zakonska dasta še cerkveno poročiti. Vsi zakonski zadržki in razloček verstev naj odpade. Zakon naj se proglasi za ločljiv. Vzrok ločitve je poleg v § 115 označenih vzrokov tudi kako kaznjivo dejanje, ki onečasti človeka in pa neozdravljiva ali več ko 3 leta trajajoča bolezen. Po ločitvi lahko vsak del stopi v nov zakon. Sodišče razsodi, kdo vzame otroke ločenega para. — Tako se liberalci pripravljajo, da nastopijo za razkristjanjenje ljudstva. Iste zakone, ki so Francijo privedli v sedanji grozni nramni propad, hočejo uvesti tudi pri nas. Treba je, da se proti tem nakanam dvigne vsakdo, ki vidi še v pošten, nerazdružni, zakramentalni zakonski zvezi podlago naše družbe!

Ogrski ministrski predsednik Fejervari je naznanil načrt, po katerem namerava vladati in rešiti Ogrsko iz sedanjih zmed. Varoval bo skupnost vojaštva ter zagovarjal stališče do ima le vladar sam določevati poveljni jezik. Uvedel bo splošno, tajno in neposredno volilno pravico, a skrbel bo, da se varujejo državne in narodne koristi. To je zelo nevarna pripomba, kajti skoro gotovo je, da bo skrbel le za narodne koristi Madžarov, druge narodnosti pa bo zatiral, kakor vse vlade dosedaj. Nadalje se je izrekel za dveletno vojaško službo. Da bi se že zdaj postavile carinske meje med Avstrijo in Ogrsko, to mu sedaj še ne sodi, pač pa bo delalo njegovo ministristvo na to, da se Ogrska utrdi gospodarsko in se še komaj l. 1918 loči od Avstrije. Da se ne bo treba ogrskim ljudem izseljevati, dala se jim bodo državna posestva v najem, ali se jim tudi prodala. Ljudske šole bodo vsem pristopne in brezplačne. Glede davkov se bo uvedlo napredujoče obdačevanje in se uredili užitinski davki. Če bo večina zavrgla v državnem zboru ta program, potem Fejervari razpusti sedanji državni zbor in razpiše nove volitve.

Povratek avstrijskih vojnih izvedencev z mandžurijskega bojišča. Na Dunaj sta se povrnila avstrijska častnika podpolkovnik pl. Csicseries in stotnik grof Szepteycki, ki sta se kot avstrijska vojna atašaja (izvedenca) udeležila vojske v Mandžuriji pri ruski armadi. Csicseries naglašja, da so bili Rusi jako prijazni in gostoljubni. Izvedenca sta bila ves čas vojske v Kuropatkinovem glavnem stanu. Smela sta si ogledati po kon-

kamen in ga vrgel z vso silo v okno, da je razbil obe šipi.

Mojster in pomočniki so stopili na ulico, priletele so ženske in začelo se je kričanje. Pomočniki so ga prijeli in začeli pretepavati, par otrok je zalučalo kamene vanj, mojster pa je kričal: "Po žandarje, po žandarje!"

Ženske so regljale, moški so nekaj kleli, otroci so prestrašeno ogledovali razbito okno, raztrganega tujca in se ozirali, odkod bo prišel žandar. Tujec pa je stal mirno sredi te gručice in gledal začudeno okrog sebe, kakor da bi ne vedel česar hočejo od njega. Časih pa časih ga je zagnal kašelj in moral si je z roko zatisniti usta.

Ko je došel žandar in ga trdo stresel za ramo, tedaj je še le malo rudečice svignilo tujcu v razorana lica. Zdelo se je, da se je zavedel svojega dejanja. Potegnil je klobuk globoko na čelo, gledal srpo v tla in voljno stopal v ono smer, kamor ga je rinil in suval žandar s puškinim kopitom.

Ječar Vrbaneč se je svojega novega gosta nekoliko bal. Kako tudi ne. Občinska ječa je bila namenjena samo kakemu beraču ali pa domačim paglavcem, če so se v pijanosti stopili, sedaj pa so pripeljali takega razbojnika, ki hoče pri belem dnevu pobiti skozi okno ljudi.

Toda novi gost je bil skrajno miren.

Sedel je ves čas mirno na pričini, gledal topo skozi omrežena okna v oblake in včasih močno pokašljeval. Tudi ubogal je rad ječarja, govoriti pa ni hotel ničesar.

V nekaterih dneh se mu je stanje še poslabšalo. Kašljal je bolj pogostoma, časih se mu je vtila kri in sedeti ni mogel več...

Nekega dne je rekel ječarju: "S staro Trohovko bi rad govoril, z ono, ki živi v trški sirotišnici..."

"Tako, tak... kaj jo li poznate? Kaj bi ji radi..."

"O, nič posebnega... z njenim sinom Tonetom sva nekoč delala skupaj..."

"S Tonetom, hm, tako, tako... torej ga poznate... kje pa je sedaj, kje?"

Jetnik ni mogel ali ni hotel odgovoriti ničesar. Kmalu nato ga je zopet mučil kašelj in vtilo se mu je zopet nekoliko krvi.

Popoldne je prišla stara Trohovka. Jetnika ni mogla ugledati v temnem kotu, zato je začela izpraševati: "Kje pa ste, kje ste?"

"Tukaj", je dejal tujec — Tone Troha in se začel tresti po vsem životu, ko je ugledal pred seboj staro, častljivo podobo svoje matere.

"Kaj pa veste od mojega Toneta", je vprašala nadalje starka kar v eni sapi.

Glas matere, njena upognjena postava, beli lasje, ki so se svetili v svetlobi, ki je

padala skozi zamreženo okno ravno na njeno glavo, vse to je čudovito vplivalo nanj in telo mu je pričelo drgetati. Najrajši bi bil skočil tja, padel na obraz pred njene noge in jo prosil odpuščanja... A takoj se je premislil, da bi bil to udarec za starko, ki živi gotovo v zavesti, da se njenemu Tonetu kje daleč prav dobro godi.

Umiril se je nekoliko.

"No, če veste kaj od Toneta... O sv. Mihaelu je 30 let, kar je šel od doma. Spočetka je nekaj pisal, pozneje ne več. Ko bi vsaj vedela, kako mu gre, potem bi lažje zatisnila svoje oči k večnemu spanju!"

Tonetu Trohi se je zdelo, da ga nekdo davi in niti kašljati ni mogel več.

Poznala ga ni mati več. To mu je delo prav dobro. In molčal je še vedno.

Tedaj pa ga je sunil ječar Vrbaneč z roko: "Hej, človek, če kaj veste o Tonetu Trohi, potem govorite o tem, to je njegova mati!"

"O da, vem, temu gre prav dobro."

Glas jetnikov je bil hripav. Trohovka je sklenila roki skupaj in dejala z vzdihom: "O stotisočkrat bodi Bog zahvaljen! Samo, da mu gre dobro, pa lahko umrjem. Pa kje je? Zakaj pa je tako dolgo ostal v tujini? O ti ljubi Bog!"

Stara ženica je bila takoj nekoliko raz-